

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 20/1975-76 med
anledning av landskapsstyrelsens framställ-
ning till Landstinget med förslag till land-
skapslag om brand- och räddningsväsendet.

Landstinget har inbegärt lagutskottets betänkande över ovannämnda framställ-
ning. Med anledning härav har utskottet, som icke till alla delar omfattat land-
skapsstyrelsens framställning, arbetat fram ett reviderad förslag till land-
skapslag i ämnet, varöver inhämtats styrelsens för Ålands brandkårsförbund r.f.
samt Rådgivande kommissionens för brandärenden utlåtanden. Över förslaget har
också hörts t.f. kanslichefen Lars-Ingmar Johansson.

Det nya förslaget till landskapslag om brand- och räddningsväsendet skiljer
sig naturligtvis inte i väsentliga delar från landskapsstyrelsens förslag men
framförallt i detaljstadgandena har utskottet eftersträvat att beakta synpunk-
ter och önskemål, som framförts av de nu hörda sakkunniginstanserna. En av-
görande skillnad mellan de tvenne förslagen förefinnes dock beträffande alarm-
centralen och huvudmannaskapet för denna central. Landskapsstyrelsen hade före-
slagit att kommunerna, likasom i riket, i princip skulle upprätthålla alarm-
centralen med rätt för dem att härför erhålla landskapsbidrag. Lagutskottet
har gått in för att landskapet skall inrätta och upprätthålla en alarmcentral
på Åland. Landskapet skulle också i första hand ansvara för kostnaderna härför.
Stöd för denna åsikt har utskottet funnit t.ex. i 17 § 1 mom. av rikets brandlag, där
det stadgas att "ministeriet för inrikesärendena kan förordna någon lämplig
kretsalarmeringscentral att mot ersättning av statens medel fungera som läns-
alarmeringscentral". Det förutsättes alltså att en kretsalarmeringscentral i
varje län skall fungera som länsalarmeringscentral och att härför särskild ersätt-
ning skall ur statsmedel utgå. Utskottet har därtill noterat det uppenbara be-
hov statsmakten för sina särskilda arbetsuppgifter måste ha av en effektiv
alarmcentral på Åland. Särskilt har utskottet härvid tänkt på bevakningen av
havsområdena, på sjöräddningen och på den internationella trafiken genom
Ålands hav. Också andra särskilda funktioner kunde måhända tillgodoses av en
välutrustad allmän alarmcentral på Åland. Utskottet har uttryckligen inskrivit i lag-
förslaget att alarmcentralen kan påföras också andra uppgifter än sådana,
som omedelbart härflyter ur lagens stadganden. Lagutskottet har tänkt sig,
att landskapsstyrelsen skulle underhandla med statens företrädare om intresset för
att överföra och sammanföra olika arbetsuppgifter på den åländska alarmcentralen. Tillsamman-
taget är det mycket sannolikt att landskapets och statens intressen av denna
alarmcentral skulle bli så stora att kommunernas totala kostnadsandel skulle
bliva ganska obetydlig. I fall dessa återstående kostnader icke på annat sätt
kan täckas har utskottet emellertid reserverat en möjlighet för landskapssty-
relsen att återkomma till landstinget med det problemet.

Rikets lag och förordning om brand- och räddningsväsendet arbetar med olika planer för utvecklande av brand- och räddningsväsendet. Först en riksomfattande generalplan, vidare en särskild samarbetsplan och slutligen en kommunal plan för utvecklande av brand- och räddningsväsendet. Landskapsstyrelsens förslag bygger i stort sett på rikets principer. Lagutskottet har emellertid försökt i någon mån minska på byråkratiseringen av brand- och räddningsväsendet genom att föreskriva dels en översiktlig landskapsplan för utvecklande och organiserande av brand- och räddningsväsendet och dels en för kommunerna gemensam verkställighetsplan. Grunderna för samarbetet mellan kommunerna skulle slås fast i ett samarbetsavtal. Till detta samarbetsavtal är det också avsikten att särskilda organisationer skall kunna ansluta sig för att på det sättet fastare än hittills knyts till räddningsväsendet. Det torde för övrigt i detta sammanhang noteras, att lagutskottet utgått från samverkan mellan alla eller flera kommuner på Åland. I händelse kommunerna icke skulle kunna enas, har landskapsstyrelsen tillerkänts rätten att avgöra tvistigt ärende. Viss förebild för detta i och för sig icke vanliga förfarande, har utskottet funnit i 6 § 2 mom. rikets lag.

DETALJMOTIVERING.

1 §. Momenten 4 och 5 har tillagts av lagutskottet. Såsom ovan redan blivit understruket anser lagutskottet att utvecklandet av i synnerhet räddningsväsendet på Åland skall vara en angelägenhet för flera samverkande frivilliga organisationer. Omhänderhavandet av brand- och räddningsväsendet skall - med undantag av alarmcentralen - i princip vara en kommunal angelägenhet medan bekämpandet av oljeskador av format helt och hållet skall ankomma på landskapet.

3 §. Förutom vad ovan sagts om innehållet i denna paragraf bör noteras att också jämlikt stadgande i rikets lag (18 § 1 mom.) kommun är skyldig att lämna annan kommun bistånd inom ramen för en samarbetsplan. "Andra särskilda organisationer" har även här inrymts i samarbetsskyldigheten.

I rikets brandförordning finnes uttryckligen omnämnt att vid länsstyrelserna skall finnas en särskild räddningsinspektör. I detta lagförslag finnes däremot omnämnt endast de kommunala brandskyddsinspektörerna, som lagutskottet för sin del för övrigt tvivlar på kommer att utses eftersom deras arbetsuppgifter ganska uppenbart kan påföras t.ex. brandchefen eller byggnadsinspektören, men ingenting alls om landskapsstyrelsens planer på organisationen av brand- och räddningsuppgifternas handhavande i landskapsstyrelsenivå. Enligt lagutskottets mening skulle en effektiv och ändamålsenlig ledning och övervakning av brand- och räddningsväsendet på Åland fordra en specialiserad tjänsteman för dessa arbetsuppgifter vid landskapsstyrelsen.

10 §. Lagutskottet hänvisar till att en gemensam tjänsteman för flera kommuner kan utses antingen vid en mellankommunal stämma eller också på samma sätt som nu sker vid t.ex. val av en för flera kommuner gemensam byggnadsinspektör.

14 §. Närmare bestämmelser om förebyggande brandskydd ingår i 5 kap. rikets förordning om brand- och räddningsväsendet. Det synes vara en angelägen uppgift för landskapsstyrelsen att snarast möjligt börja bereda ett förslag till ny brandförordning också för Åland.

20 §. Lagutskottet har här infört ett stadgande som ovillkorligen förbjuder uppgörande av öppen eld på annan tillhörig mark med mindre tillstånd här-till erhållits. Att medgiva vem som helst rätt att "av tvingande skäl" uppgöra öppen eld i skog och mark kan medföra oförutsedda faromoment efter-som graden av oundgängligt behov av öppen eld lämnats till subjektivt av-görande. Dessutom har utskottet noterat att det verkliga behovet av öppen eld för något tvingande ändamål nu för tiden knappast är lika stort som för 15 år sedan. Om rätten att begå eljest straffbelagd handling för att rädda sin eller annan person eller egendom ur trängande fara stadgas närmare i straff-lagens 3 kap. 10 §.

24 §. Lagutskottet uppmärksamgör på att fullt tillfredsställande möj-ligheter till ersättning för sådan egendom som - utan att direkt vara före-mål för räddningsåtgärder - blivit förstörd eller skadad i samband med t.ex. brandsläckning av annan persons egendom, kan anses föreligga endast om ägaren till direkt brandskadad egendom haft försäkring till betryggande belopp. Självfallet gäller också stadgandena i skadeståndslagen skador på tredje mans egendom. Härvid, likaväl som i andra tänkbara fall, är dock tredje mans möjligheter att utfå ersättning beroende av den ersättningsskyldiges ekonomiska situation.

37 §. I fall i framtiden till äventyrs skulle blixa nödvändigt att utfärda föreskrifter om kommunernas skyldighet att delta i vissa kostnader för upprätthållande av brand- och räddningsväsendet på Åland, kan detta ske genom stiftande av en särskild landskapslag eller genom tillägg till stad-gandena i detta kapitel.

41 §. Av landskapsstyrelsens förslag har inte framgått vart den skall vända sig som skulle vara missnöjd med brandsyneförrättares påbud eller förbud. Möj-ligen hade landskapsstyrelsen tänkt sig att den som i förenämmt avseende varit missnöjd skulle underlåta att foga sig i förelägganden och avvakta brandchefens anmälan till landskapsstyrelsen. En sådan konstruktion har dock inte förefallit lagutskottet tillfredsställande och skulle dessutom med stor sannolikhet medföra att landskapsstyrelsen skulle få handlägga ett stort antal mindre anmärkningar, som med fördel kunde behandlas i annan instans. Det har förefallit lagutskottet naturligt att brandnämnd skulle handlägga klagomål över brandsyneförrättares förbud eller påbud. Likaså borde brandnämnd i första instans handlägga ärenden angående försummelser att iakttaga förbud eller påbud. Den som är missnöjd med brandnämnds beslut skulle däröver få anföra besvär såsom därom är särskilt stadgat. Detta system skulle innebära, att landskapsstyrelsen icke alls skulle komma att engageras i ärenden som avses i denna paragraf. Lagutskottet har vägt för och emot men funnit att brandnämnd ändock synes vara den naturliga instansen för handläggningen av de flera tiotals mindre klagomål, som kan för-utses i samband med förrättandet av brandsyn. Brandnämnd har ändock alltid möj-lighet att utnyttja den sakkunskap som landskapsstyrelsens tjänstemän representerar

43 §. Besvär över sådan brandnämnds beslut, vars verksamhetsområde omfattar endast en kommun skall anföras hos kommunens styrelse och därifrån vidare till länsstyrelsen. Eftersom i föreliggande lagförslag emellertid också är förutsatt att brandnämnd kan vara gemensam för två eller flera kommuner, kan svårigheter uppstå i fråga om vilken kommun^{emellertid} styrelse som i förekommande fall skulle vara rätt besvärinstans. Då/t.ex. besvär över beslut av mellan-kommunal ombudsstämma skall anföras hos länsstyrelse och då länsstyrelse överhuvudtaget är allmän besvärinstans i kommunala ärenden har lagutskottet, på enahanda sätt som hittills varit gällande enligt brandlagen, föreslagit att besvär över sådan brandnämnds beslut, vars verksamhetsområde omfattar två eller flera kommuner skall anföras direkt hos länsstyrelsen i landskapet Åland.

Slutstadgandet har i vissa avseenden kompletterats. Momenten 6-7 är sålunda nya.

Med hänvisning till ovanstående har lagutskottet äran förelägga Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g om brand- och räddningsväsendet.

I enlighet med Landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Allmänt om brand- och räddningsväsendet.

1 §.

Angående brand- och räddningsväsendet på Åland gäller vad i denna lag eller med stöd därav är stadgat, föreskrivet eller avtalat.

Till brandväsendet hör dels brandskydd, som syftar till att förebygga att elden kommer lös och att genom förberedande åtgärder underlätta släckning samt att begränsa brand och avvärja härmed förenade faror, ävensom dels släcknings- och andra åtgärder, som vidtages sedan elds-våda uppkommit.

Till räddningsväsendet hänrförs enligt denna lag verksamhet, som syftar till att vid oljeutflöde, ras, översvämning, explosions- eller trafik-olycka eller annat nödläge avvärja eller begränsa skada på människor eller egendom eller i miljön, under förutsättning att det med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets betydelse, kostnaderna för räddningsåtgärderna och omständigheterna i övrigt kan anses påkallat att landskapet eller kommun svarar för att erforderliga åtgärder vidtages.

Vad i denna lag är stadgat om räddningsväsendet, skall i tillämpliga delar också gälla åtgärder av andra organisationer än sådana, som är direkt anknutna till brandväsendet, ifall om samverkan till förebyggande eller avhjälpande av skador särskilt avtalats eller eljest föreskrivits.

Om förebyggande och bekämpande av oljeskador stadgas särskilt

2 §.

Brand- och räddningsväsendet skall planeras och organiseras så, att de därtill anslutna åtgärderna kan vidtagas snabbt och effektivt.

2 kap.

Förvaltning.

3 §.

Den högsta ledningen av verksamheten inom brand- och räddningsväsendet ankommer på landskapsstyrelsen. Landskapsstyrelsen skall i samråd med kommunfullmäktige utarbeta en översiktlig plan för utvecklande och organiserande av det totala brand- och räddningsväsendet i landskapet. Sedan denna plan blivit fastställd är kommunerna skyldiga att enligt däri intagna föreskrifter bistå och samarbeta med varandra, med landskapsstyrelsen och med i planen intagna andra särskilda organisationer.

I ärenden som angår brand- och räddningsväsendet biträdes landskapsstyrelsen av en delegation för brand- och räddningsväsendet ävensom av nödigt antal fackutbildade tjänstemän.

Till delegationen för brand- och räddningsväsendet kallar landskapsstyrelsen för tre år i sänder en ordförande samt högst 10 andra medlemmar och personliga ersättare för dem. Medlemmarna och ersättarna bör företräda såväl landskapet och kommunerna, som inom brand- och räddningsväsendet direkt verksamma eller på områden, som ansluter sig härtill, eljest arbetande organisationer och samfund.

4 §.

Brand- och räddningspersonalens utbildning omhänderhas av landskapet. Landskapsstyrelsen bör dock för personal inom brand- och räddningsväsendet godkänna även sådan utbildning, som inhämtats vid annan än av landskapet upprätthållen läroanstalt.

Landskapsstyrelsen kan avtala med inom brand- och räddningsväsendet verksam organisation att organisationen skall fungera såsom brand- och räddningstekniskt sakkunnigorgan för landskapets räkning och bedriva brandteknisk inspektionsverksamhet samt meddela brand- och räddningsteknisk utbildning.

5 §.

För mottagande av brand- och andra olycksanmälningar uträttar landskapet en alarmcentral.

Alarmcentralen kan påföras också andra uppgifter än sådana, som omedelbart härflyta ur stadgandena i denna lag.

Om bestridande av driftskostnaderna för alarmcentralen stadgas särskilt.

6 §.

Envar kommun skall inom sitt område handha de till brand- och räddningsväsendet hörande uppgifterna. I samråd med delegationen för brand- och räddningsväsendet skall kommunerna årligen för de fem följande åren utarbeta en gemensam plan för verkställande av brand- och räddningsväsendet enligt riktlinjerna i den i 3 § omnämnda planen. Denna plan skall fastställas av landskapsstyrelsen, som också för visst år kan bevilja kommun lättnader i åtaganden enligt planen.

Grunderna för samarbetet mellan kommuner enligt i 1 mom. förutsatt plan skall fastställas i ett särskilt avtal. Kan kommunerna icke enas härom eller om fördelningen av de gemensamma kostnaderna för brand- och räddningsväsendet, avgöres ärendet av landskapsstyrelsen.

7 §.

För handhavandet av till brand- och räddningsväsendet hörande uppgifter skall i kommun finnas en brandnämnd.

Flera kommuner gemensamt kan dock överenskomma om tillsättande av en brandnämnd.

Brandnämnden skall draga försorg om brand- och räddningsväsendet samt även ansvara för samordningen av annan särskild räddningstjänst inom dess förvaltningsområde, ävensom tillse att därom utfärdade stadganden och föreskrifter efterföljes. Brandnämnd består av minst fem medlemmar. Nämndens medlemmar och personliga ersättare för dem utses av fullmäktige för en tidsperiod, som motsvarar fullmäktiges mandatperiod. Ifall kommuner avtalat om gemensam brandnämnd tillsättes medlemmar och ersättare såsom är överenskommet. Vid val av brandnämnd utses även den person, som skall sammankalla nämnden till det första sammanträdet. Brandnämnd utser inom sig ordförande och viceordförande.

Brandchefen är skyldig att närvara vid brandnämndens sammanträden. Han får därvid deltaga i diskussionerna men icke i ärendenas avgörande.

8 §.

I kommun eller gemensamt för flere kommuner enligt avtal skall finnas en heltidsanställd brandchef. Med landskapsstyrelsens samtycke kan brandchefen även handha uppgifter som ankommer på kommunal befolkningsskyddschef eller kommunal befolkningsskyddsinstruktör. I kommun eller gemensamt för flere kommuner kan vid behov även finnas biträdande brandchef och brandskyddsinspektör samt andra tjänstemän inom brand- och räddningsväsendet ävensom sotare.

Landskapsstyrelsen kan på ansökan och om välgående skäl föreligger bevilja kommun antingen tillstånd att för viss tid hålla brandchefs-tjänst såsom bisyssla eller anstånd överhuvudtaget med inrättande av sådan tjänst. Landskapsstyrelsen kan om skäl därtill är, medgiva kommun rätt att kombinera brandchefstjänst också med andra än i 1 mom. avsedda sysslor.

Om brandchef är gemensam för flera kommuner eller om förhållandena sådant eljest påkallar kan brandchefs verksamhetsområde med tillstånd av landskapsstyrelsen indela i branddistrikt med en särskild släckningschef för varje distrikt. Släckningschefen är en kommunal förtroendeman, om icke för branddistriktet har inrättats en särskild tjänst såsom släckningschef.

Brandmyndigheter i kommun är brandnämnd, brandchef, biträdande brandchef och brandskyddsinspektör, släckningschef samt ledande förman i tjänstgöringstur i ordinarie eller halvordinarie brandkår eller eljest person, som leder annan kommunal brandkår i räddningsverksamhet.

9 §.

Ordinarie och halvordinarie brandkårs brand- och räddningspersonal består av befäl, underbefäl och manskap.

Kompetensvillkor för brandchef och i 1 mom. avsett befäl och underbefäl är vid brandinstitut avlagd eller annan för sådan tjänst lämplig, av landskapsstyrelsen godkänd examen.

Den som hör till nedan i 11 § 4 mom. avsedd avtalsbrandkårs befäl skall ha genomgått för sådant befäl avsedd kurs eller på annat sätt förvärvat för sysslan erforderliga kunskaper.

Kompetensvillkor för annan personal, som handhar enbart brandförebyggande uppgifter är antingen vid brandinstitut avlagd examen för brandbefäl eller vid teknisk skola avlagd examen inom studieriktning för husbyggnad eller annan lämplig av landskapsstyrelsen godkänd examen, kompletterad härvid med erfarenhet av eller utbildning inom brandskydd.

Kompetensvillkor för sotare är avlagd yrkesexamen för sotare eller på annat sätt förvärvade för sysslan erforderliga kunskaper.

10 §.

Brandchef utses antingen av kommuns fullmäktige eller, i fråga om brandchef gemensam för flere kommuner, av respektive kommuns fullmäktige på sätt därom överenskommits i samarbetsavtalet. Övrig i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande stående personal anställes av brandnämnd, såframt ej annorlunda har avtalats.

3 kap.

Brandkårerna.

11 §.

I kommun eller gemensamt för flere kommuner skall finnas brandkår som är ordinarie, halvordinarie eller avtalsbrandkår.

Ordinarie brandkårs brand- och räddningspersonal är heltidsanställd. Personal i tjänstgöringstur skall stå i fortlöpande alarmberedskap.

Halvordinarie brandkårs personal är delvis heltidsanställd och delvis deltid- anställd. Dess alarmberedskap skall vara sådan att den del av brandkåren, som erfordras för de i första hand erforderliga åtgärderna omedelbart sedan alarm ingått kan bege sig till brand- eller olycksplatsen.

Avtalsbrandkår skall handha uppgifter som hör till kommuns brand- och räddningsväsende på sätt som föreskrivits i avtal med kommunen. Om ej i avtalet annorlunda bestämts gäller beträffande dess alarmberedskap vad om halvordinarie brandkår är stadgat.

12 §.

Kommunal brandkårs personalstyrka och den för fullgörande av brandkårens uppgifter erforderliga materielen samt brandkårens alarmberedskap skall vara tillräckliga i anseende till kommunens invånarantal, graden av tätbebyggelse, byggnadssättet, risken för skogsbrand, antalet för personsäkerheten farliga inrättningar, antalet industrier och upplagsområden, trafikintensiteten och risken för oljeskador samt eventuellt förekommande andra faromoment.

Här särskilda bestämmelser om brand- och räddningsväsendet utfärdats beträffande i 15 § avsedda byggnader, konstruktioner och områden samt beträffande för dessa erforderliga anordningar och materiel skall de sålunda utfärdade bestämmelserna beaktas vid bedömningen av i 1 mom. avsett personal- och materielbehov samt av i 1 mom. avsedd grad av alarmberedskap.

Tillgången till vatten för släckning av brand skall ordnas så att den i anseende till förhållandena på orten är tillräcklig.

13 §.

Landskapets myndigheter och inrättningar är skyldiga att giva brandmyndigheterna handräckning vid i denna lag avsedd verksamhet. Angående förfarandet vid anhållan om och givande av handräckning utfärdar landskapsstyrelsen vid behov bestämmelser.

4 kap.

Förebyggande åtgärder.

14 §.

Öppen eld eller ämne och föremål, som ^{är} brandfarligt, lättantändligt eller explosivt får icke hanteras så att fara eller annan brandrisk uppstår.

Envar är skyldig att inom ramen för honom tillkommande beslutsrätt och såvitt förhållandena i övrigt det medger tillse, att stadgandena och bestämmelserna om brandsäkerhet iakttages.

Byggnad och dess omgivning skall planeras så och hållas i sådant skick, att brandkårens verksamhet och räddningen av människor och egendom vid eldsvåda eller annat nödläge ej försvåras.

15 §.

Landskapsstyrelsen kan utfärda bestämmelser om sådana anordningar som ökar brand- och personsäkerheten på mäss-, utställnings-, nöjes- och lägerområden samt campingplatser och liknande områden. Dylika bestämmelser kan utfärdas även beträffande inredande och prydnad av för brandrisk utsatta eller för personsäkerheten farliga byggnader, konstruktioner, lokaler eller utrymmen.

Landskapsstyrelsen kan även föreskriva, att ägare eller innehavare av byggnad, konstruktion eller lokal samt brandfarliga upplags- och andra områden är skyldig att anskaffa och hålla i skick ändamålsenlig släckningsmateriel ävensom överhuvudtaget anordningar som underlättar räddningsarbete i den utsträckning sådan skyldighet med beaktande av brandrisken och förhållandena i övrigt kan anses befogad samt att vidtaga också andra nödvändiga försiktighetsåtgärder till tryggnad av liv, hälsa och egendom vid olyckor.

16 §.

Till förebyggande av brand och för ökande av personsäkerheten skall förättas brandsyn.

Förrättare av brandsyn skall beredas tillträde till alla byggnader, rum och upplag samt andra platser som skall besiktigas.

17 §.

Landskapsstyrelsen skall vid behov låta inspektera i byggnader och anordnades installerade automatiska brandalarm- och släckningsanordningar samt andra dylika anordningar. Inspektionsuppgifterna kan anförtros de lokala brandmyndigheterna eller inom brand- och räddningsväsendet verkande organisation. För täckande av inspektionskostnaderna skall innehavare av i denna paragraf avsedd anordning erlägga avgift i enlighet med av landskapsstyrelsen fastställda grunder.

18 §.

Eldstad jämte rökkanaler skall sotas och luftväxlingskanaler rengöras i enlighet med av landskapsstyrelsen utfärdade bestämmelser.

Sotare skall beredas möjlighet att verkställa i 1 mom. avsedd sotning och rengöring.

Byggnads ägare skall för sotning och rengöring erlägga avgift enligt sotningstaxa, som fastställs av landskapsstyrelsen.

19 §.

Under årstid då skogsbrand kan uppkomma skall inom glest bebyggt område på åtgärd av landskapsstyrelsen anordnas effektiv spaning efter skogsbränder.

Föreligger fara för skogsbrand inom visst område skall landskapsstyrelsen utfärda varning för skogsbrand inom området, Denna uppgift kan anförtros viss tjänsteman eller inrättning.

20 §.

Lägereld eller annan öppen eld får ej uppgöras i skog eller i närheten av skog då varning för skogsbrand har utfärdats.

Vederbörande brandchef kan dock, även då varning för skogsbrand utfärdats, giva tillstånd till verkställande på skogsmark av löpbränning för skogsvårdsändamål, om bränningen sker under sakkunnig ledning och tillsyn och med iakttagande av särskild försiktighet.

På annan tillhörig mark får öppen eld ej uppgöras med mindre vederbörande markägare eller -innehavare givit sitt tillstånd därtill.

5 kap.

Släcknings- och räddningsverksamhet.

21 §.

Med släckningsverksamhet avses släckning av eldsvåda och andra åtgärder i samband därmed, såsom brandanmälan och brandalarm, räddning av människor, djur och egendom, röjning av eldbegränsningslinje, försling av släckningsmanskap och för släckning avsedd materiel samt service som erfordras i samband därmed ävensom släckningsmanskapets resor till och från brandplatsen, förbindelseverksamhet, verksamhet för fullgörande av ledaruppgifter samt efterröjning och bevakning.

Med räddningsverksamhet avses åtgärder som är jämförbara med i 1 mom. nämnda åtgärder men som vidtages vid andra än i 1 mom. avsedda olyckor och nödlägen.

22 §.

Den som upptäcker eller får vetskap om att brand utbrutit eller att annan olycka inträffat eller hotar, och som icke omedelbart kan släcka branden eller avvärja faran, är skyldig att ofördröjligen ^{om branden eller} underrätta dem, som är utsatta för faran ävensom att anmäla olyckshändelsen och att själv efter förmåga genast vidtaga släcknings- eller räddningsåtgärder.

23 §.

Den omedelbara släcknings- eller räddningsverksamheten ledes av brandbefälet i den kommun där branden utbrutit eller annan olycka inträffat, såframt ej annat är stadgat eller avtalat.

Den i 3 § förutsatta planen för utvecklande och organiserande av brand- och räddningsväsendet i landskapet bör upptaga nödigbefunna närmare anvisningar om ledningen och genomförandet av brand- eller räddningsverksamheten även för det fall att brand eller annan olycka hotar att få särskilt stor omfattning eller eljest kan bedömas såsom synnerligen farlig.

För att släcka brand eller hindra dess spridning eller för att avvärja eller begränsa verkningarna av andra olyckor har ledaren för släcknings- eller räddningsarbetet rätt att i nödig omfattning förordna att byggnader, upplag eller annan egendom skall förstöras, dörrar brytas upp, hägnader avlägsnas, diken grävas, trädbestånd nedhuggas, moteldar anläggas eller andra för ändamålet nödvändiga åtgärder vidtagas.

För släckningsarbete äger envar rätt att taga vatten ur annans brunn eller från annat vattentag.

De befogenheter som vid ledning av släcknings- och räddningsverksamhet ankommer på myndighet får i den mån det är uppenbart nödvändigt intill dess myndigheten övertar ledningen, utövas även av person som på grund av sin ställning eller av annan orsak kommer att leda verksamheten.

25 §.

Envar arbetsför person, som befinner sig på brandplatsen eller i dess närhet, är skyldig att på anmodan av ledaren för släckningsarbetet biträda vid släckningen.

Då brandchef eller annan ledare för släckningsarbete så prövar nödigt, är envar person i kommunen, som är i stånd att utföra släckningsarbete och som fyllt 18 men ej 55 år skyldig att på kallelse ofördröjligen infinna sig på brandplatsen och deltaga i släckningsåtgärderna, såframt han ej av giltigt skäl är därtill förhindrad.

26 §.

Då eldsvåda eller annan olycka inträffat eller hotar skall vid behov telefonförbindelser ställas till förfogande för brand- eller olycksanmälningar, för alarmering och för andra underrättelser angående släcknings- och räddningsverksamhet. Sådana meddelanden skall förmedlas utan dröjsmål.

För släcknings- och räddningsarbete får på order av den myndighet som leder arbetet erforderliga signal- och transportmedel tagas i anspråk. Detsamma gäller brandredskap och vid släcknings- och räddningsarbete nödvändiga arbetsmaskiner och -redskap. En förutsättning härför är att egendomen ej därigenom utsättes för fara, utom då fråga är om räddande av människoliv.

På förordnande av myndighet som leder släcknings- och räddningsarbete skall livsmedel för släcknings- och räddningspersonalen samt bränsle och smörjmedel för brandredskap och annan materiel samt för släckningsverksamheten erforderliga släckningsämnen tillhandahållas.

27 §.

De personer, som på anmodan eller kallelse av myndighet deltagit i släcknings- eller räddningsarbete får icke avlägsna sig från brand- eller olycksplats innan den myndighet som leder verksamheten givit sitt tillstånd därtill.

Släcknings- och räddningspersonal får ej kvarhållas på brand- eller olycksplats i större omfattning och under längre tid än vad behovet kräver.

Ägare eller innehavare av egendom, som varit föremål för släcknings- eller räddningsåtgärder är skyldig att själv draga försorg om efterröjning och -bevakning vid äventyr, att detta på förordnande av den myndighet som leder släcknings- eller räddningsarbetet eljest verkställas på hans bekostnad. I fråga om skogsbränder faller ansvaret för att nämnda uppgifter fullgöres likväl på vederbörande myndighet.

6 kap.

Arvoden, ersättningar och kostnader.

28 §.

Den som på order av myndighet, som leder släcknings- och räddningsverksamhet deltagit i arbetet äger rätt att erhålla timarvode av vederbörande kommun. Arvodet beräknas enligt den tid som åtgått till arbetet. Berättigad till arvode är dock ej ägaren eller innehavaren av den egendom som varit föremål för släcknings- och räddningsverksamheten.

Ägare eller innehavare av egendom är skyldig att ersätta kommunen för i 1 mom. avsedda arvoden för efterröjning och -bevakning. På framställning av brandnämnd kan kommun likväl, då fråga är om skogsbrand, besluta att egendomens ägare helt eller delvis skall befrias från att återbetala dessa arvoden för efterröjning och -bevakning, om erläggandet härav med beaktande av brandorsaken, av brandens farliga natur eller av andra särskilda omständigheter bör anses oskäligt.

Den som deltagit i släcknings- och räddningsarbete har rätt att av vederbörande kommun erhålla ersättning för därvid förstörda eller förlorade kläder, utrustning eller arbetsredskap. För att utfå ersättning skall ersättningsökanden omedelbart göra anmälan om skadan till den myndighet som leder släcknings- och räddningsarbetet. Skriftlig ersättningsansökan skall därefter tillställas vederbörande kommun inom sex månader från det skadan skedde.

Vad om ersättningar för vissa räddningsaktioner till äventyrs särskilt stadgats skall iakttas.

29 §.

För olycksfall som drabbat deltagare i släcknings- och räddningsarbete, utgår ersättning av landskapets medel enligt samma grunder som för olycksfall i arbete, förutsatt att den skadelidande ej enligt annan lag är be-

rättigad till ersättning av minst samma storlek. Ersättning erlägges dock alltid av landskapets medel om olycksfallet inträffat när industriinrättnings eller annan inrättnings brandkår deltagit i släcknings- och räddningsarbete utanför inrättningen.

Vad i 1 mom. är sagt, tillämpas även på sådant olycksfall, som drabbat till kommunal brandkår hörande person, som deltagit i dess utbildning eller i skötseln av dess brand- eller räddningsutrustning eller i av brandkåren utfört förstahjälps- eller annat räddningsuppdrag ävensom på i kommunens tjänst anställd sotare i sotningsarbete.

Har skadad persons arbetsgivare eller kommun i avseende på olycksfall, för vilket ersättning utgår med stöd av denna lag, erlagt lön, förskott eller annan betalning, gäller i fråga om arbetsgivarens och kommunens rätt vad i lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/48) är stadgat angående arbetsgivares rätt.

30 §.

För livsmedel, bränsle och smörjmedel, som överlåtes med stöd av 26 § 3 mom. erlägger vederbörande kommun full ersättning.

Vad i 1 mom. är sagt gäller även ersättning för användning av signal- och transportmedel samt arbetsredskap, arbetsmaskiner och brandredskap, vilka tagits i bruk med stöd av 26 § 1 eller 2 mom., förutsatt att överlåtaren ej är landskapet. Därjämte skall till ägare, dock ej till landskapet, särskilt utgivas ersättning för skada, som åsamkats nämnda redskap, arbetsmaskiner och materiel.

31 §.

Kommun, som lämnat annan kommun eller landskapet hjälp och bistånd vid släcknings- eller räddningsuppdrag är berättigad att erhålla ersättning härför i enlighet med vad som för sådana fall har avtalats eller föreskrivits.

32 §.

På ersättande av skada, som uppkommit genom i denna lag avsedd eldsvåda eller annan olycka, skall skadeståndslagen (FFS 412/74) tillämpas.

33 §.

Har i samband med släckning av skogsbrand annan än landskapets, statens eller kommuns egendom åsamkats skada, för vilken egendom försäkring enligt allmänna försäkringsvillkor ej är möjlig, skall den kommun inom vars område skadan inträffat återställa den skadade egendomen i det skick vari den befann sig före skadefallet eller, om detta är omöjligt, ersätta skadan. Är kommunens kostnader härför ej obetydliga, ersättes de av landskapet.

34 §.

Har skogsbrand utbrett sig till flera kommuner erlägges kostnaderna för släckningsåtgärderna, om ej annorlunda avtalats, av den kommun inom vilken branden uppstått. De övriga kommunerna skall till den sistnämnda kommunen betala sin andelar av dessa kostnader, vilka andelar beräknas efter storleken av den eldhärjade markarealen eller efter annan skälig grund.

35 §.

Har skogsbrand utbrett sig till landskapets mark erlägges de av släckningsåtgärderna föranledda kostnaderna, beräknade efter storleken av den eldhärjade markarealen, av landskapet till den kommun som erlagt kostnaderna.

Har skogsbrand helt och hållet eller till största delen inträffat på landskapets mark erlägges de av släckningsåtgärderna föranledda kostnaderna av landskapet. Härvid svarar landskapet även för alla i 33 § avsedda åtgärder och skadestånd. Kommun är skyldig att till landskapet erlagga sin andel av här avsedda kostnader, vilken andel beräknas efter storleken av den eldhärjade arealen av annan än landskapet tillhörig mark.

36 §.

Har avtal om i 31 och 34 §§ avsedd ersättning icke träffats eller kan överenskommelse icke uppnås om i 33 och 35 §§ avsedd ersättning, avgöres ärendet av landskapsstyrelsen.

7 kap.

Landskapets deltagande i kostnaderna för brand- och räddningsväsendet.

37 §.

Till kommun erlägges för driftskostnader för kommunens brand- och räddningsväsende, med undantag av i 33 § avsedda ersättningar, landskapsandel enligt följande:

Kommuns bärkraftsklass	Landskapsandel i procent av kostnaderna
1 -----	75
2 -----	65
3 -----	55
4 -----	50
5 -----	45
6 -----	40
7 -----	35
8 -----	30
9 -----	25
10 -----	20

38 §.

Kommun kan inom ramen för landskapets ordinarie årsstat utöver i 37 § avsedd landskapsandel enligt prövning beviljas landskapsunderstöd, då detta av särskilda skäl anses nödvändigt.

8 kap.

Tvångsmedel och straff.

39 §.

Råder inom kommuns brand- och räddningsväsende betydande missförhållande, som ej på annat sätt kan avhjälpas, bör landskapsstyrelsen med lämpliga tvångsåtgärder förmå kommunen att fullgöra sina skyldigheter.

40 §.

Vid överträdelse av eller vid försummelser att följa denna landskapslag eller med stöd därav utfärdade stadganden eller föreskrifter kan landskapsstyrelsen vid förelagt vite eller vid äventyr att det som underlåtit eljest utföres på den försumliges bekostnad, ålägga denne att rätta överträdelse eller att fullgöra vad som underlåtit.

Utföres något på den försumliges bekostnad, förskötteras kostnaderna av vederbörande kommun och indrivs av den tredskande i den ordning som är stadgad om indrivning av skatter och avgifter i utskönningsväg.

41 §.

Framgår vid brandsyn, att för brandskyddet utfärdade stadganden eller bestämmelser ej iakttagits, äger brandsynerförrättaren rätt att förbjuda förfarande som äventyrar brandsäkerheten eller påbjuda att bristfällighet eller försummelse inom utsatt tid skall avhjälpas.

Anmärkningar emot brandsynerförrättares förbud eller påbud skall framföras till vederbörande brandnämnd.

Är det till förebyggande av brand nödvändigt att förbud eller påbud omedelbart iakttages, äger brandchef rätt att genast förhindra farligt förfarande. Brandchefen skall utan dröjsmål bringa ärendet till brandnämnd för behandling.

Är åtgärd obefogad skall den omedelbart återkallas.

Iakttages ej av brandsynerförrättare förelagt förbud eller påbud skall vederbörande brandchef omedelbart bringa ärendet till brandnämnd för behandling. Om besvär över brandnämnds beslut stadgas särskilt.

42 §.

Den som bryter mot denna lag eller med stöd därav utfärdade stadganden eller föreskrifter skall, om ej annorstädes strängare straff för gärningen är stadgat, dömas för brott mot brand- och räddningsstadgandena till böter eller, vid försvårande omständigheter, till fängelse i högst fyra månader.

9 kap.

Ändringssökande.

43 §.

Angående sökande av ändring i brandnämnds beslut gäller vad om besvär över kommunal nämnds beslut stadgas i landskapslagen om kommunalförvaltning i landskommunerna i landskapet Åland (16/56) och i landskapslagen om kommunalförvaltning i Mariehamns stad (4/61).

Är brandnämnd gemensam för två eller flera kommuner sökes ändring i nämndens beslut direkt hos länsstyrelsen inom trettio dagar efter delfåendet. I övrigt gäller vad om besvär över kommunal nämnds beslut är stadgat.

Den som icke åtnöjes med beslut om ersättning, som avses i 28 och 30 §§ kan hos länsrätten söka rättelse.

10 kap.

Särskilda stadganden.

44 §.

Utan hinder av vad i 9 § är stadgat om kompetensvillkor anses den, som när denna lag träder i kraft innehar tjänst eller uppgift inom brand- och räddningsväsendet fortfarande kompetent för motsvarande tjänst eller uppgift.

45 §.

Angående kvalitetsfordringar för brand- och räddningsmateriel samt -redskap, modeller och måttävensom om anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbete gäller vad härom i riket är stadgat eller föreskrivet, såframt icke landskapsstyrelsen i något avseende utfärdat särskilda bestämmelser för landskapet Åland.

46 §.

Ägare av byggnad är skyldig att tillåta, att i byggnaden på åtgärd av vederbörlig kommunal myndighet anbringas för brand- och räddningsväsendet erforderliga anordningar, om de ej medför oskäligt intrång. Kan enighet om placeringen av anordningarna ej nås, förordnas därom av den myndighet som beviljar byggnadslov.

Kommunen svarar för olägenhet eller skada, som åsamkats genom åtgärd som avses i 1 mom. Kan enighet ej nås om ersättningen härför fastställs

denna av domstolen på den ort där fastigheten är belägen. Är skadan eller olägenheten ringa, utgår ej ersättning.

47 §.

Försummas erläggandet av i 17 § och 18 § 3 mom. avsedda avgifter, får indrivas i den ordning som är stadgat om indrivning av skatter och avgifter i utskökningsväg.

48 §.

Närmare stadganden angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom landskapsförordning.

49 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1976 och genom densamma upphäves landskapslagen den 12 juni 1961 om brandväsendet (24/61) samt, till de delar som står i strid med denna lag, med stöd därav utfärdade stadganden och bestämmelser, dock så att 19, 41 och 45 §§ landskapslagen om brandväsendet förblir i kraft intill utgången av år 1976.

Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder kan vidtagas innan lagen träder i kraft.

Landskapsstyrelsen skall före den 1 juli 1977 uppgöra i 3 § avsedd utvecklingsplan.

I 8 § avsedd brandchefstjänst skall inrättas och i 11 § 4 mom. avsett avtal skall ingås före den 1 januari 1978.

I 5 § avsedd alarmcentral skall inrättas före den 1 juli 1977.

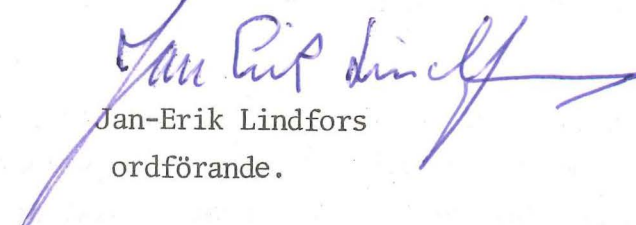
Angående sotning och rengöring av eldstäder och rökkanaler gäller vad i kommunal brandordning är bestämt, intill dess landskapsstyrelsen med stöd av 18 § 1 mom. förordnande föreskrivit.

Angående avgifter för sotning och rengöring gäller vad i 25 § 2 och 3 mom. landskapslagen om brandväsendet är stadgat intill dess landskapsstyrelsen med stöd av 18 § 3 mom. denna lag fastställt ny sotningstaxa.

I 37 § avsedd landskapsandel erlägges första gången till kommuner som tillhör bärkraftsklasserna 1-3 för 1976 års, 4-7 för 1977 års och 8-10 för 1978 års driftskostnader.

Mariehamn, den 13 april 1976.

På lagutskottets vägnar:

Jan-Erik Lindfors
ordförande.

Närvarande i utskottet: ordföranden Lindfors, ledamöterna Bengtz, Dahlman och Söderlund samt ersättaren Andersson.